

І.В. Літяга,
*кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри соціальної педагогіки,
Житомирський державний університет імені Івана Франка*

ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ВОЛОНТЕРСЬКОГО РУХУ В УКРАЇНІ

Волонтерська діяльність є основою побудови та розвитку громадянського суспільства. Система соціального захисту в Україні в сучасних умовах постійно потребує уваги з боку держави та суспільства. Зміни, які в останні роки відбуваються в Україні, призвели до сильного погіршення становища населення і саме тому нагальною є потреба в ефективній роботі системи соціального захисту, зокрема соціальній допомозі.

Одним із таких напрямів соціальної допомоги є участь добровольців у здійсненні цілого ряду соціальних послуг для тих, хто їх потребує. Волонтерська допомога - роботи та послуги, що безоплатно виконуються і надаються волонтерами. Волонтерська діяльність є формою благодійної діяльності. Волонтерська діяльність ґрунтується на принципах законності, гуманності, рівності, добровільності, безоплатності, неприбутковості.

Напрямами здійснення волонтерської діяльності є:

- 1) надання волонтерської допомоги з метою підтримки малозабезпечених, безробітних, багатодітних, бездомних, безпритульних, осіб, що потребують соціальної реабілітації;
- 2) здійснення догляду за хворими, інвалідами, самотніми, людьми похилого віку та іншими особами, які через свої фізичні, матеріальні чи інші особливості потребують підтримки та допомоги;
- 3) надання допомоги громадянам, які постраждали внаслідок надзвичайної ситуації техногенного чи природного характеру, дії особливого періоду, правових режимів надзвичайного чи воєнного стану, проведення антитерористичної операції, у результаті соціальних конфліктів, нещасних випадків, а також жертвам злочинів, біженцям;
- 4) надання допомоги особам, які через свої фізичні або інші вади обмежені в реалізації своїх прав і законних інтересів;
- 5) проведення заходів, пов'язаних з охороною навколишнього природного середовища, збереженням культурної спадщини, історико-культурного середовища, пам'яток історії та культури, місць поховання;
- 6) сприяння проведенню заходів національного та міжнародного значення, пов'язаних з організацією масових спортивних, культурних та інших видовищних і громадських заходів;
- 7) надання волонтерської допомоги для ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій техногенного або природного характеру;
- 8) надання волонтерської допомоги Збройним Силам України, іншим військовим формуванням, правоохоронним органам, органам державної влади під час дії

особливого періоду, правових режимів надзвичайного чи воєнного стану, проведення антитерористичної операції;

9) надання волонтерської допомоги за іншими напрямками, не забороненими законодавством.

Держава в особі її органів та посадових осіб має підтримувати громадську ініціативу щодо провадження волонтерської діяльності, гарантувати й забезпечувати захист передбачених Конституцією України та законами прав, свобод і законних інтересів волонтерів, отримувачів волонтерської допомоги, організацій та установ, що залучають до своєї діяльності волонтерів.

Волонтер – це фізична особа, яка добровільно здійснює соціально спрямовану неприбуткову діяльність шляхом надання волонтерської допомоги.

Волонтерами можуть стати громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах і які є дієздатними. Особи віком від 14 до 18 років можуть брати участь у волонтерській діяльності за згодою батьків (усиновлювачів), прийомних батьків, батьків-вихователів або піклувальника.

Волонтери можуть надавати волонтерську допомогу індивідуально, при цьому вони зобов'язані повідомляти отримувачів волонтерської допомоги про те, що вони не співпрацюють з організаціями та установами, що залучають до своєї діяльності волонтерів.

Волонтер має право на: 1) належні умови здійснення волонтерської діяльності, зокрема, отримання достовірної, точної та повної інформації про порядок та умови провадження волонтерської діяльності, забезпечення спеціальними засобами захисту, спорядженням та обладнанням; 2) зарахування часу здійснення волонтерської діяльності до навчально-виробничої практики в разі її проходження за напрямом, що відповідає отримуваній спеціальності, за згодою навчального закладу; 3) відшкодування витрат, пов'язаних зі здійсненням волонтерської діяльності; 4) інші права, передбачені договором про провадження волонтерської діяльності та законодавством.

Волонтер також зобов'язаний: 1) сумлінно та своєчасно виконувати обов'язки, пов'язані з провадженням волонтерської діяльності; 2) у випадках, визначених законодавством, проходити медичний огляд та надавати довідку про стан здоров'я; 3) у разі необхідності проходити подальшу підготовку (перепідготовку); 4) не допускати дій і вчинків, які можуть негативно вплинути на репутацію волонтера, організації чи установи, на базі якої провадиться волонтерська діяльність; 5) дотримуватися правового режиму інформації з обмеженим доступом; 6) у разі укладення договору про провадження волонтерської діяльності та одностороннього розірвання договору з ініціативи волонтера відшкодувати прямі збитки, завдані ним, якщо це передбачено договором; 7) відшкодувати майнову шкоду, заподіяну внаслідок здійснення ним волонтерської діяльності, відповідно до закону.

Отримувачами волонтерської допомоги є фізичні та юридичні особи, що є неприбутковими організаціями, які отримують таку допомогу. Отримувачі волонтерської допомоги мають право на: 1) звернення за волонтерською допомогою; 2) поважливе і гуманне ставлення з боку волонтерів та організацій і установ, що залучають до своєї діяльності волонтерів; 3) вибір волонтерів та організацій і установ, що залучають до своєї діяльності волонтерів, форми надання волонтерської допомоги; 4) отримання інформації про свої права, обов'язки та умови надання волонтерської допомоги; 5) дотримання правового режиму інформації з обмеженим доступом; 6) захист своїх прав та законних інтересів відповідно до закону.

Отримувачі волонтерської допомоги зобов'язані надавати волонтерам та організаціям і установам, що залучають до своєї діяльності волонтерів, повну та достовірну інформацію, пов'язану з наданням волонтерської допомоги; не створювати додаткових ризиків для життя та здоров'я волонтерів під час надання волонтерської допомоги; у разі укладення договору про надання волонтерської допомоги відшкодовувати прямі збитки, спричинені відмовою від отримання волонтерської допомоги, якщо це передбачено договором.

Отже, в сучасних умовах все глибше потрібне усвідомлення громадськістю, державними органами важливості оптимізації різноманітних аспектів соціального розвитку. Соціальні проблеми мають неухильно розв'язуватись, успіх намічених змін залежатиме від кваліфікації працівників, які займаються соціальним обслуговуванням і захистом, що передбачає відповідну підготовку кадрів. Формування та розвиток волонтерського руху є одним з важливих шляхів до продуктивної соціальної роботи в будь-якій державі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Безпалько О. В.* Соціальна педагогіка в схемах і таблицях: [Навч. посібник] / О. В. Безпалько. – К.: Логос, 2003. – 134 с.
2. *Холостова Е. И.* Словарь-справочник по социальной работе [Текст] / Е. И. Холостовой. – М.: Юрист, 2000. – 424 с.
3. Закон України «Про волонтерську діяльність» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, № 42, ст.435) [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної ради України. – режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3236-17>